

SERIÁL

eHealth a telemedicína – úvod

Nápad redakce začlenit pravidelnou rubriku o eHealth a telemedicině je záslužný. Už proto, že mezi některými lékaři a zdravotníky je tento nový obor často opomíjen. Elektronizované zdravotnictví je neprávem spojováno jen s často medializovanými projekty, kdy se neoddělil obsah a princip od polické vůle a vysokých nákladů. Elektronizace zdravotnictví se často zdá být zpolitizovaná i kvůli direktivám Evropské unie.

Potřeba najít společnou řeč

Na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy se problematice elektronizace zdravotnictví věnuje několik skupin. Týmy okolo profesora Štěpána Svačiny či profesorky Jany Zvárové jsou odborné

prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., MBA
proděkan 1. LF UK v Praze

váno do jejich prostor v Kladně. Došlo tak ke spojení techniků, informatiků a odborníků na komunikační technologie s lékaři. To je velmi potřebné pro to, aby odborníci různých zaměření hovořili společnou řečí. Na fakultě byl zaveden volit

elný předmět „eHealth a telemedicína“, zaměřený mimo jiné na monitorování dat pacientů prostřednictvím telemedicíny a na schopnost využívat řadu aplikací, jež dnešní informační technologie umožňují.

Dálkový monitoring nenahradí vyšetření u lékaře, ale může vést k pravidelnější kontrole pacienta, přenosu jeho údajů s využitím moderních přístrojů doma a možnostem kontroly přes internet nebo chytrý mobil. eHealth navíc není výhodné jen pro pacienty, ale usnadňuje též vzá-

jemnou komunikaci mezi lékaři, zdravotnickými zařízeními, ale třeba i mezi pacienty navzájem.

Komfort pro pacienta i lékaře

Do oboru patří rovněž elektronické vzdělávání v medicíně. Nejde o to nahradit přednášky či semináře a osobní kontakt studenta s učitelem, ale o možnost využití sdílení přednášky či semináře na dálku prostřednictvím telemostu s předními odborníky u nás i v zahraničí.

Jednou z posledních aktivit tohoto druhu byla například obezitologická konference, do které se zapojili přední čeští odborníci jako profesor Martin Fried a docent Vojtěch Hainer z České obezitologické společnosti ČLS JEP či primář Petr Tláškal ze Společnosti pro výživu, dále odborníci ze Slovenska, například profesorka Elena Kukurová z Lékařské fakulty Univerzity Komenského,

ilustrační foto: Shutterstock

ale třeba i z Filipín. Telemost byl současně uváděn na několika fakultách u nás, na Slovensku v Národním institutu zdraví, na Filipínách pak v Kuliat Foundation.

Využití informačních a komunikačních technologií ve zdravotnictví ve svém důsledku pacientům přináší lepší a efektivnější péči. Podstatou elektronizace musejí být zejména požadavky lékařů a zdravotníků. Přínosy eHealth jsou měřitelné

a řada ekonomů se této problematice začíná věnovat.

Zde je několik údajů – ve Francii se může zkrátit objednávací lhůta k odborníkovi o 5,3 dne, Česko může touto cestou ušetřit 2,8 milionu lůžkodnů atd. Na druhé straně je třeba nezapomínat na rizika v podobě ztráty dat, chyb technických zařízení a dalších. eHealth tak jistě nenahradí kontakt lékaře s pacientem, ale může přinášet větší komfort oběma stranám.

Elektronické zdraví

Pojem eHealth se do zdravotnictví a medicíny dostal na přelomu 20. a 21. století. Elektronizace zdravotnictví souvisí s rychlým rozvojem informačních a komunikačních technologií. Propojení výpočetní techniky s medicínou dalo vzniknout novému oboru, který používá právě název eHealth.

Lékařům u nás pod kůži moc nejde – podíváte-li se na různé konference a symposia s uvedenou tematikou, jednoznačně vidíte převahu nadšených inženýrů nad doktory. ICT, neboli informační a komunikační technologie, vstupují i do řady dalších odvětví a oborů, takže máme eBanking (elektronizované bankovníctví)

nebo eGovernment (elektronizace vládní administrativy).

V medicíně by mělo být inteligentní datové a komunikační prostředí podřízeno například kvalifikované podpoře diagnostiky, prevence a léčby, ale také řízení zdravotnictví či ovlivňování zdravého životního stylu. I když pak přichází příhodná námitka,

co může být zdravého na vysedávání u počítače.

Kontroverze okolo samotné terminologie

Už samotný název oboru někdy budí odpor. Amerikanizovaný termín eHealth byl do češtiny přijat dokonce bez jazykové asimilace. Slovo se tedy neskloube podle českých pravidel. Nečeská výslovnost často způsobuje, že mimo zainteresované odborníky posluchači výrazu mnohdy nerozumí a vnímají obor jako „ihels“.

První písmeno e je zkratka pro anglické slovo *electronic*, což v překladu znamená „elektronické“ nebo „elektronizované“. Anglický výraz *health* znamená „zdraví“. V názvu není obsažena druhá část definice, tedy vztah k informatice.

Přes mnohaleté používání termínu eHealth je dodnes nejednoznačný jeho pravopis, někdy

se objevují varianty e-health nebo e-Health. Česká obdoba názvu se nevžila a nepoužívá se. Obdobně je tomu však i v jazycích ostatních, po celém světě tak převládla anglická verze názvu oboru.

Telemedicína s hlubokými kořeny

Telemedicína je považována za součást eHealth a znamená zejména dálkový přenos dat, konzultační činnost a vzdálené poskytování zdravotnických služeb. Zatímco počátky eHealth nemají dlouhou historii a datujeme je do posledních dekád, protože rozvoj elektronického zdravotnictví úzce souvisí s rozvojem počítačové komunikace, počátky telemedicíny lze naopak hledat v historii dávější. Termín byl dříve používán i pro dálkovou medicínu ještě před obdobím elektronizace společnosti.

Etymologicky název telemedicíny pochází z řečtiny a latiny.

Řeckou předponu *tele-* lze přeložit výrazem „na dálku“ a latinský výraz *medeor* znamená „léčím“. Tento výraz je na rozdíl od slova eHealth počeštěn a skloňuje se podle pravidel českého pravopisu. Obdobně je výraz přizpůsobován i ostatním jazykům v jiných zemích.

Teorie i praxe

Náš seriál zaměříme nejprve na historii eHealth a telemedicíny, dále se budeme věnovat základním principům a cílům oboru či rozvoji eHealth u nás i ve světě. Praktické ukázky se zaměří na elektronickou zdravotní dokumentaci, centrální úložiště, elektronickou preskripci léků a elektronické vzdělávání i na praktické výsledky z telemedicíny. Tou se přímo zabývá naše kladenské pracoviště 1. lékařské fakulty UK. Na první říjnový týden připravujeme odborné mezinárodní sympozium pro lékaře, studenty medicíny a studenty biomedicínského inženýrství.

doc. MUDr. Leoš Středa, Ph.D.
Centrum pro eHealth a telemedicínu
1. lékařská fakulta UK

Foto: archiv autora